

फूल ना फुलाची पाकळी

एक तरी बागेतील
फूल कौतुके देशील
बाळगिली आशा फोल
आतापुष्पराशीमाजी, बुडे मात्र ताटी!
जगा! तुझी सारी तऱ्हा सदा उफराटी

उफराट्या जगाची रीत वर्णन करताना कवी यशवंतांनी माणूस मेल्यानंतरच त्याचा गुणगौरव करण्याची उफराटी पद्धत अचूक मांडली आहे. स्वागत, सत्कार, स्वीकार या सर्व भावना व्यक्त करण्यासाठी फूलच देण्याची पद्धत जगातील साऱ्याच संस्कृतींमध्ये आहे. देवाची पूजा तर फुलांशिवाय होतच नाही. नुसत्या आपल्या अस्तित्वामुळेच आनंद पसरविणाऱ्या निरागस बालकांनासुद्धा फुलांचीच उपमा दिली जाते.

अन्न आपल्याला जगण्यासाठी अत्यंत आवश्यक असतं. तसंच फूल 'जगायचं कशाला', ते पटवून देण्यासाठी आवश्यक असतं. फुलाइतकी सुंदर दुसरी कोणती चीजच निर्माण झालेली नाही. झाडांनी, वेलींनी आयुष्यभर तप करून ही निर्मिती केलेली असते. त्यांच्या निर्मितीसाठी सगळीकडे रौद्रभीषण रूप धारण करून खडकांचाही चुरा करून टाकणारा निसर्ग फुलांसाठी केवढा हळुवार होतो.

सौंदर्यासक्तीसुद्धा यासाठीच निर्माण झालेली आहे. आपलं सारं भवताल सुंदर दिसावं, त्याची मांडणी नीटनेटकी असावी, असं सर्वांनाच वाटत असतं. प्रत्यक्षात माणूस कसाही असला तरी त्याच्या स्वप्नांतली नायक-नायिका ही सुंदर आणि एकमेकांना अनुरूप अशीच असतात. सिनेमा, नाटक, कादंबऱ्यांतील नायक-नायिका ही सुंदर नसली तर आपण त्यांच्याकडे लक्ष देण्याची शक्यता ही मुळातच कमी असते.

फुलांप्रमाणेच जगातल्या इतर सुंदर वस्तूसुद्धा क्षणभंगुर असतात. थोडंच आयुष्य असतं त्यांचंही; म्हणून त्या परत परत निर्माण होत राहतील याची काळजी घ्यावी लागते आणि मग त्यांच्या छोट्याशा आयुष्यातही मध्येच संपून जाण्याची पाळी येऊ नये म्हणून स्वतः बदनाम होऊनही त्यांचं रक्षण करण्यासाठी काट्यांची निर्मिती होत असते.

कांटोने इनायत काम किया,
फूलोंकी हिफाजत कर बैठे।

कठोर म्हणून बदनाम असणाऱ्या काट्यांची जबाबदारी फार नाजूक असलेल्या फुलांचं संरक्षण करण्याची आहे. आता फुलं वेचताना आपल्या वाट्याला फक्त काटेच येतात, अशी पुष्कळशी रास्त तक्रार अनेकांची असते. पण त्यासाठी फुलं वेचण्याचं थांबवायचं नसतं. स्वतःला बोचलेले काटे सहन करून, विसरून जाऊन इतरांच्या वाट्याला मात्र फुलंच यावीत, असाच प्रयत्न करायचा असतो. ही भावना म्हणजे आपल्या आयुष्यवेलीवरचं फूल असतं. ती उमलते तशीच कोमेजतेसुद्धा. फार जपायला हवं या भावनेला. ती सतत उमलती राहिल, याची काळजी घ्यायला हवी.

मग फुलं आपल्या ताटीवरच पडली तरी हरकत नाही. त्यातली एखादी पाकळीसुद्धा पुढचा मार्ग सुगंधित करून टाकू शकेल.

- भीष्मराज बाम

(‘मना सज्जना’ या पुस्तकातून)